

СЛАВІСТ ШИРОКОГО ДІАПАЗОНУ. До 70-річчя від дня народження Володимира Чорнія

Знаному українському історикові-славісту – Володимирі Чорнію – виповнилося 70. Ця поважна дата дає підстави оглянути пройдений ним шлях та підсумувати його науковий доробок.

Ювіляр належить до того покоління галичан, які народились ще за часів Другої Речі Посполитої, зазнали нелегких випробувань, пов'язаних із “золотим вереснем” 1939 р., гітлерівською окупацією краю, війсьним та післявоєнним лихоліттям. Вони стали свідками визвольної боротьби УПА та жорстокого терору “найгуманнішої у світі” більшовицької влади.

В.Чорній – один із тих, хто в умовах тоталітарної системи зумів здобути вищу освіту і, осягнувши завдяки працьовитості певного суспільного становища, не втратив внутрішнього зв'язку з духовною спадщиною попередніх поколінь, дожив до української незалежності і, маючи великий життєвий досвід, сприяє її утвердженню.

Майже усе свідоме життя В.Чорнія нерозривно пов'язане з Львівським університетом імені Івана Франка. Прийшовши сюди у 1948 р. сімнадцятирічним юнаком, він, за винятком п'яти років, коли очолював Дрогобицький педінститут (1968–1973), і понині активно працює тут. Його університетська кар'єра – яскравий приклад професійного зростання людини, яка не мала покровителів, а сама наполегливою працею проклала собі шлях у житті. Ось основні шаблі службової “драбини” В.Чорнія: студент і староста студентського наукового гуртка, аспірант, лаборант, асистент, доцент, заступник декана, декан, помічник проректора, завідувач кафедри, декан історичного факультету, директор Інституту славистики. Яку б посаду не займав В.Чорній, він завжди залишався самим собою: вимогливим до себе й інших, чуйним, уважним і доброзичливим до людей, друзів і колег, які намагались відплачувати йому взаємністю. Про це я маю підстави говорити, бо знаю В.Чорнія від студентських років, коли він, п'ятикурсник, залучив мене, студента четвертого курсу, що спеціалізувався при кафедрі історії слов'ян, до участі в студентському науковому гуртку і, ділячись досвідом, допоміг зорієнтуватися щодо вибору дослідницької теми та методики її опрацювання. Згодом, під час навчання в аспірантурі, мені доводилось ще не раз діставати від В.Чорнія зичливі товариські поради й відчувати його добре серце, завдяки чому наші взаємини стали ще міцнішими й витримали випробування часом.

В.Чорнія як викладача характеризувати не буду. Це краще могли б зробити його учні. Але не можу не зазначити, що йому кілька разів доводилося змінювати кафедри – історія слов'ян і нова історія країн Європи та Америки, історія СРСР і знову історія слов'ян, що вимагало великої затрати сил на опрацювання нових курсів. Втім, це неабияк поглиблювало його ерудицію. Участь у написанні та редагуванні підручника “Історія південних і західних слов'ян” (1987 р.), а також співавторство в “Історії країн Центрально-Східної Європи” (2001) є свідченням його доброї фахової підготовки й високої компетентності.

Наукові інтереси В.Чорнія пов'язані насамперед з дослідженням історії Болгарії. Переважна більшість його опублікованих праць, а їх близько півтора сотні, стосується минулого цієї балканської країни. Монографія українського вченого, присвячена

Квітневому повстанню 1876 р. у Болгарії, була зустрінута схвальними відгуками істориків кількох країн. Поступово тематика досліджень В.Чорнія розширюється й охоплює історію української славістики, зв'язки України зі слов'янським світом, процес націотворення та національні рухи в країнах Центрально-Східної Європи, сорабістику тощо. Все це свідчить про широкий діапазон наукових зацікавлень вченого.

Своєрідним дітищем В.Чорнія є науковий збірник "Проблеми слов'янознавства", який він редагує понад двадцять п'ять років. На сьогодні вийшов у світ 51 випуск. Збірник, за визнанням фахівців, є найавторитетнішим славістичним виданням в Україні.

Ювіляр є ініціатором та організатором щорічних міжнародних славістичних colloquium, які викликали відчутний резонанс не тільки в Україні, а й серед зарубіжних славістів.

В.Чорній підтримує широкі міжнародні наукові контакти, передусім з болгарськими, польськими, російськими та серболужицькими вченими. Він неодноразово виїжджав у закордонні та наукові відрядження, брав участь у престижних наукових форумах, зокрема у міжнародному конгресі з болгаристики (Софія, 1981), Міжнародні з'їзди славістів (Київ, 1983; Софія, 1988), Міжнародний конгрес українців (Львів, 1993). На численних славістичних конференціях та симпозиумах як в Україні, так і поза її межами В.Чорній виголосив понад 70 доповідей, не беручи до уваги звітних наукових конференцій університету.

Учений, наскільки це можливо, дбає про підготовку наукової зміни. Під його керівництвом захищено шість кандидатських дисертацій (Г.Стронський, 1984 р.; М.Кріль, 1985 р.; В.Кривонос, 1985 р.; Т.Полещук, 1986 р.; Н.Галун, 1996 р.; Н.Ковальчук, 2001 р. і десятки дипломних робіт.

З нагоди ювілею шанувальники таланту визначного славіста, щедрої душею людини, щиро бажають йому щасливого довголіття, великого запасу сил та енергії для нового творчого злету в ім'я розвитку української славістики.

Феодосій СТЕБЛІЙ